

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

ក្រសួងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈ

សេចក្តីជូនព័ត៌មាន

ស្តីពី

**កម្ពុជាស្វាគមន៍ការប្រគល់មកវិញនៃវត្ថុបុរាណខ្មែរ ចំនួន១៣រូប
ពីសារមន្ទីរសិល្បៈអាស៊ី សាងហ្វ្រាន់ស៊ីស្កូ សហរដ្ឋអាមេរិក**

ក្រសួងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈមានកិត្តិយស សូមជម្រាបជូនសាធារណជនជ្រាបថា សារមន្ទីរសិល្បៈអាស៊ីសាងហ្វ្រាន់ស៊ីស្កូ សហរដ្ឋអាមេរិក (Asian Art Museum of San Francisco) បានសម្រេចប្រគល់វត្ថុបុរាណខ្មែរចំនួន១៣រូបជូនមកកម្ពុជាវិញ។ ការសម្រេចជាផ្លូវការនេះធ្វើឡើងបន្ទាប់ពីគណៈកម្មការសិល្បៈអាស៊ីបានបោះឆ្នោតយល់ព្រមជាឯកច្ឆន្ទ កាលពីថ្ងៃទី២៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២៥ ដោយបញ្ជាក់ថា វត្ថុបុរាណខ្មែរដ៏វិចិត្រទាំង៣រូប បាននាំចេញពីកម្ពុជាដោយខុសច្បាប់ ដែលជាការបំពានលើច្បាប់សហព័ន្ធ និងផ្នែកលើកស្ទួយនានា ដែលរកឃើញដោយភ្នាក់ងារសន្តិសុខមាតុភូមិសហរដ្ឋអាមេរិក រួមទាំងក្រុមស្រាវជ្រាវកម្ពុជា និងក្រុមការងារសារមន្ទីរសិល្បៈអាស៊ី។

ក្នុងចំណោមវត្ថុទាំង១៣រូបនេះ មានដូចជា៖ បដិមាជាទេវរូប ព្រះសិវទេពប្រុស ចម្លាក់តោ និងចម្លាក់គ្រឿងបង្កំប្រាសាទនានា។ តាមរយៈការសិក្សាវិភាគលើកស្ទួយនានា ដោយមន្ត្រីជំនាញសារមន្ទីរ និងក្រុមអ្នកស៊ើបអង្កេតបានបញ្ជាក់ថា វត្ថុទាំងនេះមានជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងបណ្តាញទំនាក់ទំនងជាមួយ លោក ឌូក្លាស ឡាតហ្វដ (Douglas Latchford) ដែលបានលួចនាំចេញពីកម្ពុជា ក្នុងអំឡុងសង្គ្រាមស៊ីវិល និងអសន្តិសុខ។

លោកជំទាវបណ្ឌិតសភាចារ្យ កឿង សកុណ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈ បានស្វាគមន៍ចំពោះការសម្រេចចិត្តរបស់សារមន្ទីរសិល្បៈអាស៊ីនេះ ដោយបានថ្លែងថា “វត្ថុដ៏វិចិត្រដែលប្រគល់មកវិញទាំងនេះគឺជាផ្នែកមួយនៃមរតកវប្បធម៌និងអត្តសញ្ញាណជាតិខ្មែរ ដែលមិនត្រឹមតែជាការស្តារឡើងវិញនូវការចងចាំផ្នែកវប្បធម៌ប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែជាការព្យាបាលស្លាកស្នាមរបួសផ្លូវចិត្ត ដែលបន្សល់មករាប់ទសវត្សរ៍ដោយសារសង្គ្រាម និងការបាត់បង់បេតិកភណ្ឌវប្បធម៌ជាតិ”។

លោកជំទាវបណ្ឌិតសភាចារ្យ ក៏បានគូសបញ្ជាក់ពីសារៈសំខាន់ក្នុងការចែករំលែកកស្ទួយនានាដ៏ប្រកបដោយតម្លៃថា “ក្រសួងសូមវាយតម្លៃខ្ពស់ចំពោះសារមន្ទីរសិល្បៈអាស៊ី ដែលបានបង្ហាញនូវតម្លាភាពក្នុងការចែករំលែកព័ត៌មានជាមួយកម្ពុជា អំពីប្រភពដើមនៃវត្ថុ និងឯកសារពាក់ព័ន្ធនានា។ ការបើកទូលាយនេះពិតជាមានសារៈសំខាន់ណាស់ដែលផ្តល់លទ្ធភាពឱ្យយើងអាចបង្ហាញការពិតអំពីប្រវត្តិនៃសម្បត្តិវប្បធម៌ និងអាចស្វែងរកយុត្តិធម៌ក្នុងករណីនេះ។ នៅពេលដែលស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធទាំងអស់អាចចែករំលែកកស្ទួយ និងព័ត៌មានអំពីប្រភពដើមដោយចំហ និងដោយស្មោះត្រង់ វាពិតជាជួយជំរុញដល់កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែង ដើម្បីស្តារឡើងវិញនូវបេតិកភណ្ឌវប្បធម៌ដ៏ពិសិដ្ឋរបស់កម្ពុជា ដែលជាម្ចាស់នៃមរតកទាំងនោះ”។

ក្រសួងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈ សូមថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅ ចំពោះសារមន្ទីរសិល្បៈអាស៊ី ការិយាល័យមេធាវីរដ្ឋសាន់ហ្វ្រាន់ស៊ីស្កូ ក្រសួងសន្តិសុខមាតុភូមិសហរដ្ឋអាមេរិក និងក្រុមការងារក្រសួងវប្បធម៌ និងវិចិត្រសិល្បៈ រួមទាំងបុរាណវិទូ អ្នកស្រាវជ្រាវជាតិ និងដៃគូអន្តរជាតិនានា។ ទន្ទឹមនឹងនេះ ក្រសួងសូមថ្លែង អំណរគុណជាពិសេសដល់លោក Bradley J. Gordon នៃក្រុមហ៊ុន Edenbridge Asia ជាទីប្រឹក្សា ផ្នែកច្បាប់របស់ក្រសួង និងកញ្ញា Melina Antoniadis នៃ NOTOS Strategies ដែលបានបំពេញតួនាទី ដ៏សំខាន់ ក្នុងការចរចា និងសម្របសម្រួលលើកិច្ចការនេះ។

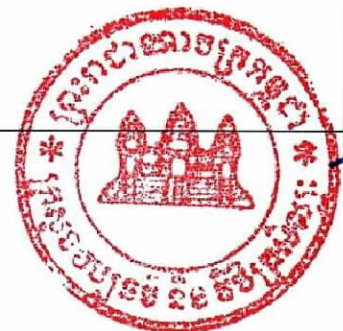
ថ្ងៃព្រហស្បតិ៍ ១៣ រោច ខែមិគសិរ ឆ្នាំឃ្លា ស.ស.២៥៦៩
ធ្វើនៅរាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី១៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០២៥

	ឈ្មោះវត្ថុ : ព្រះពុទ្ធរូបប្រក់នាគ វត្ថុធាតុ : ថ្មភក់ កាលបរិច្ឆេទ : សម័យអង្គរ, រចនាបថអង្គវត្ត, ជើមស.វ.ទី១២ ទំហំ : ៨៤ x ៤០.៦ x ២៥.៤ស.ម.
	ឈ្មោះវត្ថុ : ទេពស្រី (នាងឧមា?) វត្ថុធាតុ : ថ្មភក់ កាលបរិច្ឆេទ : សម័យអង្គរ, រចនាបថបាខែង, ជើមស.វ.ទី១០ ទំហំ : ១៣២.១ x ១ ២៩.៥ x ២២.៩ស.ម.
	ឈ្មោះវត្ថុ : ព្រះឥសូ និង ព្រះនាងបរិតី? វត្ថុធាតុ : ថ្មភក់ កាលបរិច្ឆេទ : សម័យអង្គរ, រចនាបថបាខ្លួន, ស.វ.ទី១១ ទំហំ : ១១១.៨ x ៤៣.២ x ១៨.៤ស.ម.. ១០៤.១ x ៣៤.៣ x ១៥.២ស.ម.

[Handwritten signature]

	ឈ្មោះវត្ថុ : ព្រះនារាយណ៍ វត្ថុធាតុ : ថ្មភក់ កាលបរិច្ឆេទ : សម័យអង្គរ, រចនាបថប្រែរូប, ពាក់កណ្តាលស.វ.ទី១០ ទំហំ : ១៤២ x ៨៣.៨ x ៤៨.៣ស.ម.
	ឈ្មោះវត្ថុ : នព្វគ្រោះ វត្ថុធាតុ : ថ្មភក់ កាលបរិច្ឆេទ : សម័យអង្គរ ទំហំ : ៣៧.២ x ១៣៩.៧ x ២៤.១ស.ម.
	ឈ្មោះវត្ថុ : ព្រះសិវទេពប្រុស វត្ថុធាតុ : ថ្មភក់ កាលបរិច្ឆេទ : សម័យអង្គរ, រចនាបថបន្ទាយស្រី ពាក់កណ្តាលស.វ.ទី១០ ទំហំ : ២០.៣ x ២០.៣ ស.ម.
	ឈ្មោះវត្ថុ : តោ វត្ថុធាតុ : ថ្មភក់ កាលបរិច្ឆេទ : សម័យអង្គរ, រចនាបថបាយ័ន ចុងស.វ.ទី១២ ទំហំ : ៨៨.៩ x ៣៦.៨ x ៥៥.៩ ស.ម.

KINGDOM OF CAMBODIA

NATION RELIGION KING

MINISTRY OF CULTURE AND FINE ARTS

PRESS RELEASE

**Cambodia Welcomes the Return of 13 Khmer Masterpieces
from the Asian Art Museum of San Francisco**

The Ministry of Culture and Fine Arts is pleased to announce that the Asian Art Museum of San Francisco has formally agreed to return 13 significant Khmer artifacts to Cambodia. This milestone follows the unanimous vote of the Asian Art Commission on 24 September 2025, confirming the restitution of objects removed from Cambodia in violation of national laws, and supported by the findings of U.S. Homeland Security Investigations, Cambodian researchers, and museum provenance teams.

The full group of returned masterpieces includes statues of deities, stone heads, a lion, and important carved architectural elements. Evidence reviewed by museum officials and investigators confirms that these objects were linked to networks associated with Douglas Latchford and were removed unlawfully during periods of civil war and instability.

Her Excellency Dr. Phoeumg Sackona, Minister of Culture and Fine Arts, welcomed the decision of the Asian Art Museum: "Each of these returned masterpieces is a living fragment of Cambodian identity. Their return represents not only the restoration of cultural memory, but the healing of wounds left by decades of conflict and heritage loss."

The Minister highlighted the importance of sharing provenance information: "The Ministry especially applauds the Asian Art Museum for its full transparency in sharing its provenance research and documentation with Cambodia. This openness has been essential to our ability to uncover the truth about these artworks' histories and to find justice in this case. When institutions share provenance information freely and in good faith, it greatly strengthens our efforts to restore Cambodia's cultural heritage and return sacred objects to the communities to which they belong."

The Ministry extends its sincere appreciation to the Asian Art Museum and its City Attorney's Office, U.S. Homeland Security Investigations, the Ministry of Culture and Fine Arts teams including archaeologists, researchers, provenance specialists and international partners. The Ministry also extends special thanks to Bradley J. Gordon of Edenbridge Asia and Melina Antoniadis of NOSTOS Strategies, for their crucial role in negotiations and coordination.

Phnom Penh, 18 December 2025

	Name : Buddha on Naga Medium : Sandstone Date : Angkor period, Angkor Wat style, early 12th C. Size : 84 x 40.6 x 25.4 cm
	Name : Female deity (Uma?) Medium : Sandstone Date : Angkor period, Bakheng style, early 10th C. Size : 132.1 x 29.5 x 22.9 cm
	Name : Shiva and Parvati? Medium : Sandstone Date : Angkor period, Baphuon style, 11th C. Size : 111.8 x 43.2 x 18.4 cm 104.1 x 34.3 x 15.2 cm
	Name : Vishnu Medium : Sandstone Date : Angkor period, Pre Rup style, mid. 10th C. Size : 142. X 83.8 x 48.3 cm

	Name : Nine Divinities Medium : Sandstone Date : Angkor period Size : 37.2 x 139.7 x 24.1 cm
	Name : Head of Male Deity Medium : Sandstone Date : Angkor period, Banteay Srei style, 2nd half of 10th C. Size : 20.3 x 20.3 cm
	Name : Lion Medium : Sandstone Date : Angkor period, Bayon style, late 12th C. Size : 88.9 x 36.8 x 55.9cm

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

ក្រសួងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈ

សេចក្តីជូនព័ត៌មាន
ស្តីពី

រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាផ្តល់គ្រឿងឥស្សរិយយសជូនលោកបណ្ឌិត István Zelnik និង
ក្រុមការងារស្រាវជ្រាវកម្ពុជា-ហុងគ្រី ចំពោះការរួមចំណែកក្នុងការសិក្សាស្រាវជ្រាវអំពី
តំបន់មណ្ឌលយង្គានអង្គរ និងកោះកេរ

ក្រសួងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈ មានកិត្តិយសសូមជម្រាបជូនសាធារណជនជ្រាបថា រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានសម្រេចផ្តល់ គ្រឿងឥស្សរិយយសជូនលោកបណ្ឌិត István Zelnik និងក្រុមអ្នកស្រាវជ្រាវកម្ពុជា-ហុងគ្រី ចំពោះការរួមចំណែកដ៏សំខាន់ក្នុងការ សិក្សាស្រាវជ្រាវវិទ្យាសាស្ត្រ ការអភិរក្ស និងការផ្សព្វផ្សាយចំណេះដឹងទៅកាន់អន្តរជាតិអំពីតំបន់មណ្ឌលយង្គានអង្គរ និងកោះកេរ។

ក្នុងអំឡុងដើមទសវត្សរ៍ឆ្នាំ២០០០ លោកបណ្ឌិត István Zelnik ជនជាតិហុងគ្រី ដែលជាអតីតអ្នកការទូត បញ្ញវន្ត និងជាអ្នកប្រមូលសម្បត្តិសិល្បៈ បានបង្កើតវិទ្យាស្ថានអាស៊ីអាគ្នេយ៍ហុងគ្រី (Hungarian Southeast Asian Institute)។ វិទ្យាស្ថាននេះបានចូលរួមគាំទ្រដល់កម្មវិធីស្រាវជ្រាវនៅតំបន់អង្គរ និងតំបន់កោះកេរ រួមមាន៖ ការអង្កេតបុរាណវិទ្យា ការស្រាវជ្រាវ តាមបច្ចេកវិទ្យា LIDAR ការវិភាគសិលាចារឹក និងការសិក្សាប្រវត្តិសាស្ត្រ។ កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងទាំងនេះបានរួមចំណែកយ៉ាងសំខាន់ ក្នុងការពង្រឹងវិស័យបេតិកភណ្ឌវប្បធម៌របស់កម្ពុជា ការលើកកម្ពស់ចំណេះដឹងជាសកលអំពីអារ្យធម៌អង្គរ និងការរៀបចំឯកសារ តំបន់មណ្ឌលយង្គានកោះកេរ ចុះក្នុងបញ្ជីបេតិកភណ្ឌពិភពលោកនៃអង្គការយូណេស្កូ ដោយជោគជ័យ។

ក្នុងរយៈពេលជាងពីរទសវត្សរ៍កន្លងមកនេះ លោកបណ្ឌិត Zelnik បានប្រើប្រាស់ថវិកាផ្ទាល់ខ្លួនក្នុងការឧបត្ថម្ភគាំទ្រ និង សម្របសម្រួលដល់សកម្មភាពស្រាវជ្រាវទាំងនេះ រួមទាំងការបោះពុម្ពសៀវភៅស្រាវជ្រាវវិទ្យាសាស្ត្រ ប្រមាណ១៥ចំណងជើង ដែលផ្តោតលើវិស័យបុរាណវិទ្យា បេតិកភណ្ឌវប្បធម៌ខ្មែរ និងសិល្បៈកម្ពុជាសម័យទំនើប។

ដើម្បីជាការទទួលស្គាល់នូវការរួមចំណែកដ៏មានសារៈសំខាន់ទាំងនេះ រាជរដ្ឋាភិបាលបានផ្តល់គ្រឿងឥស្សរិយយសជូន៖

- ១. លោកបណ្ឌិត István Zelnik ស្ថាបនិកវិទ្យាស្ថានអាស៊ីអាគ្នេយ៍ហុងគ្រី និងជាអ្នកឧបត្ថម្ភគាំទ្រវិស័យសិល្បៈ
- ២. លោកបណ្ឌិត Belényesy Károly ប្រធានផ្នែកបុរាណវិទ្យា និងជាអ្នកសម្របសម្រួលនៃគម្រោងបេតិកភណ្ឌវប្បធម៌ កម្ពុជា ស្ថិតក្រោមវិទ្យាស្ថានអាស៊ីអាគ្នេយ៍ហុងគ្រី
- ៣. លោក Róbert Kuszinger អ្នកជំនាញព័ត៌មានវិទ្យា ទទួលបន្ទុកការគ្រប់គ្រងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធព័ត៌មានវិទ្យា សម្រាប់គម្រោងបេតិកភណ្ឌវប្បធម៌កម្ពុជា និងទិន្នន័យ LIDAR នៅតំបន់កោះកេរ
- ៤. លោក Sulyok Miklós អ្នកថតរូប អ្នកបង្កើតឯកសាររូបថត និងពិពណ៌នាសិល្បៈ អច្ឆរិយៈនៃបេតិកភណ្ឌ កម្ពុជា។

ក្រសួងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈ សូមសម្តែងការកោតសរសើរយ៉ាងជ្រាលជ្រៅចំពោះកិច្ចសហប្រតិបត្តិការជាមួយ លោកបណ្ឌិត István Zelnik ដែលបានផ្តល់នូវចំណេះដឹងថ្មីៗបន្ថែមដ៏មានតម្លៃអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រ និងការវិវត្តនៃអាណាចក្រអង្គរ សម័យមុនអង្គរ និងសម័យបុរេប្រវត្តិ។

ថ្ងៃអង្គារ ៤កើត ខែបុស្ស ឆ្នាំម្សាញ់ សប្តស័ក ព.ស.២៥៦៩
ធ្វើនៅរាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី២៣ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០២៥

KINGDOM OF CAMBODIA

NATION RELIGION KING

MINISTRY OF CULTURE AND FINE ARTS

PRESS RELEASE

**Cambodia Honors Dr. István Zelnik and the Hungarian–Cambodian Research Team
with Medals of National Recognition for Their Contribution to
the Study of Angkor and Koh Ker**

The Ministry of Culture and Fine Arts is honored to announce that the Royal Government of Cambodia has formally awarded medals of national recognition to Dr. István Zelnik and a distinguished group of Hungarian and Cambodian researchers for their exceptional contributions to the scientific study, preservation, and international understanding of Angkor and Koh Ker.

In the early 2000s, Dr. István Zelnik, a Hungarian diplomat, scholar, and collector, established the Hungarian Southeast Asian Institute. The Institute has supported extensive research programs at Angkor and Koh Ker, including archaeological surveys, LiDAR investigations, epigraphic analysis, and historical studies. These efforts have played a significant role in strengthening Cambodia's cultural heritage sector, advancing global knowledge of the Angkor civilization, and contributing to the successful inscription of Koh Ker on the UNESCO World Heritage List.

Over the past two decades, Dr. Zelnik has personally financed and facilitated these research activities, including the publication of approximately fifteen scholarly books and scientific research notes devoted to archaeology, Khmer cultural heritage, and contemporary Cambodian art.

In acknowledgement of their outstanding service, the Royal Government has honored:

1- Dr. István Zelnik

Founder, Hungarian Southeast Asian Institute and patron of the arts.

2- Dr. Belényesy Károly

Chief Archaeologist and principal coordinator of all Cambodian cultural heritage projects under the Hungarian Southeast Asian Institute.

3- Róbert Kuszinger

Informatician, responsible for informatics infrastructure for Cambodian cultural heritage projects, including the processing of Koh Ker LiDAR data.

4- Sulyok Miklós

Photographer, creator of comprehensive photographic documentation and the artistic exhibition *Wonder of Cambodian Heritage*.

The Ministry expresses its deep appreciation for the cooperation with Dr. Zelnik, which has brought invaluable insights into the history and development of the Angkor empire, pre-Angkor and the prehistoric era.

Phnom Penh 23 December 2025

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

ក្រសួងវប្បធម៌ និងវិចិត្រសិល្បៈ

សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មាន
ស្តីពីការប្រគល់វត្ថុសិល្បៈខ្មែរ ពីលោក István Zelnik
ជូនមកព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាវិញ

ក្រសួងវប្បធម៌ និងវិចិត្រសិល្បៈ មានកិត្តិយសសូមជម្រាបព័ត៌មានជូនដល់សាធារណជនជ្រាបថា បន្ទាប់ពីការចរចា អស់រយៈពេលជាច្រើនឆ្នាំ និងការខិតខំប្រឹងប្រែងជាបន្តបន្ទាប់ ក្នុងការស្វែងរក និងទាមទារសម្បត្តិវប្បធម៌ខ្មែរដែលបាន បាត់បង់ត្រឡប់មកកម្ពុជាវិញ ក្រសួងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈ បានឈានដល់កិច្ចព្រមព្រៀងជាមួយលោក István Zelnik ស្តីពីការប្រគល់វត្ថុសិល្បៈខ្មែរទាំងអស់ ដែលលោក Zelnik កំពុងកាន់កាប់ ជូនមកកម្ពុជាវិញ។

លោក István Zelnik ជាជនជាតិហុងគ្រី និងជាអ្នកកាន់កាប់សម្បត្តិយងកជនមួយរូប ដែលបានប្រមូលវត្ថុសិល្បៈ នៅក្នុងតំបន់អាស៊ី រួមទាំងវត្ថុសិល្បៈខ្មែរផងដែរអស់រយៈពេលជាច្រើនទសវត្សរ៍។ លោកបានបង្កើតវិទ្យាស្ថានអាស៊ីអាគ្នេយ៍ ហុងគ្រី (Hungarian Southeast Asian Institute) នៅដើមទសវត្សរ៍ឆ្នាំ២០០០។ ក្រោមក្របខណ្ឌនៃវិទ្យាស្ថាននេះ ការស្រាវជ្រាវវិទ្យាសាស្ត្រសំខាន់ៗត្រូវបានអនុវត្តនៅតំបន់អង្គរ និងកោះកេរ ដោយមានការឧបត្ថម្ភថវិកាពីលោក Zelnik រួមទាំងការធ្វើអង្កេតបុរាណវិទ្យា ការស្រាវជ្រាវដោយបច្ចេកវិទ្យា (LIDAR) និងការសិក្សាប្រវត្តិសាស្ត្រ។ កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែង ទាំងនេះបានរួមចំណែកផងដែរដល់ការរៀបចំឯកសារដាក់បញ្ចូលរមណីយដ្ឋានប្រាសាទកោះកេរ ក្នុងបញ្ជីបេតិកភណ្ឌ ពិភពលោក។

ក្នុងចំណោមវត្ថុសិល្បៈខ្មែរសំខាន់ៗ ដែលបានព្រមព្រៀងប្រគល់មកកម្ពុជាវិញនាពេលនេះ មានជាអាទិ៍៖ វាយនភណ្ឌសូត្រខ្មែរចំនួន១៨៣ផ្ទាំង ដែលជាគំរូសូត្រខ្មែរដ៏ល្អពិចិត្រមួយ សម្រាប់សម្បត្តិយវាយនភណ្ឌរបស់សារមន្ទីរ ជាតិកម្ពុជា និងវត្ថុសម័យបុរេប្រវត្តិសាស្ត្រ ដូចជា៖ កាក់ អង្កា គ្រឿងអលង្ការ និងវត្ថុប្រើប្រាស់ធ្វើពីលោហៈជាតុមានតម្លៃ សំរិទ្ធ ថ្ម និងដីដុត ដែលភាគច្រើនត្រូវបានលួចនាំចេញពីកម្ពុជា ក្នុងអំឡុងសម័យសង្គ្រាមស៊ីវិលច្រើនទសវត្សរ៍កន្លងទៅ។ ក្នុងនោះដែរ ក៏មានសម្បត្តិយសំខាន់ៗមួយចំនួនទៀតដូចជា វត្ថុធ្វើពីថ្ម និងសំរិទ្ធ ក្នុងសម័យមុនអង្គរ និងសម័យអង្គរ។

ក្រសួងវប្បធម៌ និងវិចិត្រសិល្បៈ សូមថ្លែងអំណរគុណ និងវាយតម្លៃខ្ពស់ ចំពោះការសម្រេចចិត្តដ៏ត្រឹមត្រូវរបស់ លោក Zelnik ដែលបច្ចុប្បន្នលោកមានអាយុជាង៧០ឆ្នាំហើយ ក្នុងការប្រគល់វត្ថុសិល្បៈខ្មែរទាំងអស់ជូនមកកម្ពុជាវិញ។ នាពេលកន្លងមក លោក Zelnik ក៏ធ្លាប់បានប្រគល់វត្ថុសិល្បៈខ្មែរមួយចំនួនជូនមកកម្ពុជាវិញ និងបានចូលរួមវិភាគទាន ដ៏សំខាន់ក្នុងគម្រោងស្រាវជ្រាវបុរាណវិទ្យា និងការបោះពុម្ពស្នាដៃស្រាវជ្រាវវិទ្យាសាស្ត្រជាច្រើនផងដែរពាក់ព័ន្ធនឹង បេតិកភណ្ឌវប្បធម៌ សិលាចារឹក និងសិល្បៈខ្មែរសម័យទំនើប។

លោកជំទាវបណ្ឌិតសភាចារ្យ ភឿង សកុណា រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងវប្បធម៌ និងវិចិត្រសិល្បៈ បានមានប្រសាសន៍ថា សន្តិភាព និងស្ថិរភាពនយោបាយ តាមរយៈនយោបាយឈ្នះ-ឈ្នះ របស់ **សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ** បាន ផ្តល់ឱកាសឱ្យកម្ពុជាអាចនាំយកមកវិញនូវប្រាសាទដ៏ដ្ឋានដ៏ដ្ឋាន និងវត្ថុសម្បត្តិដ៏មានតម្លៃនានា ដែលបានរលាយបាត់ឆ្ងាយពី

មាតុភូមិកំណើតអស់ជាច្រើនឆ្នាំក្នុងអំឡុងនៃសង្គ្រាមច្រើនទសវត្សរ៍កន្លងទៅនេះ។ ទន្ទឹមនេះ យើងខ្ញុំសូមគោរពថ្លែង
អំណរគុណជាទីបំផុតចំពោះ **សម្តេចបាបទេវបតីនាយករដ្ឋមន្ត្រី** ដែលជានិច្ចកាលយកចិត្តទុកដាក់ និងគាំទ្រ
យ៉ាងពេញទំហឹងចំពោះការការពារ អភិរក្ស និងលើកស្ទួយវប្បធម៌ អរ្យធម៌ជាតិ។

លោកជំទាវបណ្ឌិតសភាចារ្យរដ្ឋមន្ត្រី ក៏បានថ្លែងអំណរគុណនិងកោតសរសើរ ដល់ក្រុមការងារនៃក្រសួងវប្បធម៌
និងវិចិត្រសិល្បៈ ជាពិសេស លោក Bradley J. Gordon នៃ Edenbridge Asia និងសហការី ដែលបានចូលរួមយ៉ាងសកម្ម
ជាមួយក្រសួងក្នុងការស្រាវជ្រាវ ស្វែងរក និងចរចាបញ្ជូនសម្បត្តិវប្បធម៌ខ្មែរដែលបានបាត់បង់ទាំងនេះវិលត្រឡប់មក
កម្ពុជាវិញ។

ការប្រគល់វត្ថុបុរាណខ្មែរជូនមកកម្ពុជាវិញដោយស្ម័គ្រចិត្តនេះ គឺជាការយកវិការមួយដែលគួរទុកជាគំរូ។ ក្រសួង
វប្បធម៌ និងវិចិត្រសិល្បៈ សូមអំពាវនាវ និងលើកទឹកចិត្តដល់គ្រប់អ្នកកាន់កាប់សម្បត្តិយងកជន ក៏ដូចជាស្ថាប័ននានាលើ
សាកលលោក ដែលកំពុងរក្សាទុកវត្ថុបុរាណរបស់កម្ពុជា សូមសហការជាមួយរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា តាមរយៈក្រសួងវប្បធម៌
និងវិចិត្រសិល្បៈ ឬតាមរយៈស្ថានទូតកម្ពុជាប្រចាំការក្នុងប្រទេសនីមួយៗ ក្នុងការសម្របសម្រួលប្រគល់សម្បត្តិវប្បធម៌ខ្មែរ
ត្រឡប់មកកម្ពុជាវិញ។

រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា សូមថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅចំពោះការយកវិការប្រកបដោយសុឆន្ទៈនេះ។ ការប្រគល់
សម្បត្តិវប្បធម៌ខ្មែរជូនមកកម្ពុជាវិញដែលជាម្ចាស់ដើម គឺជាការយកវិការដ៏ថ្លៃថ្លាគួរឱ្យគោរព ដែលមិនត្រឹមតែបង្ហាញពី
ក្រមសីលធម៌ ក្នុងការចូលរួមលើកតម្លៃដល់វប្បធម៌នៃជាតិសាសន៍មួយប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងបានចូលរួមចំណែក
ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ក្នុងការការពារសម្បត្តិបេតិកភណ្ឌវប្បធម៌របស់មនុស្សជាតិផងដែរ។

ថ្ងៃព្រហស្បតិ៍ ១៥រោច ខែកត្តិក ឆ្នាំម្សាញ់ ស.ស.វ. ២៥៦៩
ធ្វើនៅរាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី២០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០២៥

ព្រះពុទ្ធប្រថាប់ មាស (Buddha votive tablet, Gold)

ចិញ្ចៀន មាស (Ring, Gold)

ចាន ប្រាក់ (Plate, Silver)

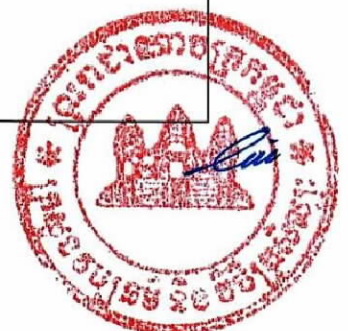
ចូ ដីដុត (Vase, Clay)

ហូលពិតាន សូត្រ (Hol Pidan, Silk)

សំពត់ហូល សូត្រ (Sampot Hol, Silk)

KINGDOM OF CAMBODIA

NATION RELIGION KING

MINISTRY OF CULTURE AND FINE ARTS

PRESS RELEASE

**The Return of Khmer Cultural Heritage Objects
from Dr. István Zelnik to the Kingdom of Cambodia**

The Ministry of Culture and Fine Arts is honored to inform the public that, following several years of negotiations, and as part of its ongoing efforts to search for and reclaim lost Khmer cultural heritage, the Ministry has reached an agreement with Dr. István Zelnik for the return to Cambodia of an extensive collection of Khmer cultural heritage objects currently in Dr. Zelnik's possession.

Dr. István Zelnik, a Hungarian national and private collector, has been collecting art objects from across the Asian region, including Khmer art, for several decades. Dr. Zelnik in the early 2000s established the Hungarian Southeast Asian Institute. Under the Institute, significant scientific research has been carried out at Angkor and Koh Ker, with the financial support from Dr. Zelnik, including archaeological surveys, LiDAR investigations, and historical studies. These efforts have also made an important contribution to the nomination of Koh Ker for inscription on the World Heritage List.

Among the significant Khmer cultural heritage objects which will be returned to Cambodia under this agreement are 183 pieces of Khmer silk textiles – a remarkable collection which significantly increases the National Museum's existing collection of textiles – as well as prehistoric artifacts such as coins, beads, jewelry, and items made of precious metals, bronze, stone and clay. Many of these objects were looted from Cambodia during the decades of civil war. The return also includes several other important collections, such as stone and bronze objects from both the Pre-Angkor and Angkor periods.

The Ministry of Culture and Fine Arts expresses its gratitude and sincere appreciation to Dr. István Zelnik, who, now in his seventies, has made the commendable decision to return an extensive collection of Khmer cultural heritage objects to Cambodia. Dr. Zelnik has previously repatriated several Khmer artefacts and has significantly contributed to Cambodia's cultural preservation efforts through his support for archaeological research projects and the publication of numerous scholarly works on cultural heritage, inscriptions, and contemporary Khmer art.

Her Excellency Dr. Phoeurng Sackona, Minister of Culture and Fine Arts, stated: "Peace and political stability achieved through the *Win-Win Policy* of **Samdech Akka Moha Sena Padei Techo** have provided Cambodia with the opportunity to reclaim the souls of our Khmer ancestors and recover numerous priceless treasures that were looted from their homeland during the decades of war."

At the same time, we wish to express our deepest gratitude to **Samdech Moha Borvor Thipadei, Prime Minister of the Kingdom of Cambodia**, for his unwavering commitment and full support in the protection, conservation, and promotion of our national culture and civilization.”

Her Excellency the Minister also expressed her gratitude and appreciation to the team of the Ministry of Culture and Fine Arts and particularly to Mr. Bradley J. Gordon of Edenbridge Asia and his associates, for their active collaboration with the Ministry in researching, identifying, and negotiating the return of these lost Khmer cultural heritage properties to Cambodia.

This voluntary return of Cambodian antiquities is an example to be followed. The Ministry of Culture and Fine Arts calls upon and encourages all private collectors and institutions worldwide which possess Cambodian artefacts to cooperate with the Royal Government of Cambodia – through the Ministry of Culture and Fine Arts or Cambodian embassies in their respective countries – in facilitating the return of Khmer cultural property to its homeland.

The Royal Government of Cambodia extends its sincere gratitude for such acts of goodwill. The repatriation of Khmer cultural heritage is regarded as a noble and honorable gesture – one that reflects a profound sense of ethical responsibility in safeguarding a nation’s identity and contributes meaningfully to the preservation of humanity’s shared cultural legacy. *Qui*

Phnom Penh 20 November 2025

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

ក្រសួងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈ

សេចក្តីជូនព័ត៌មាន
ស្តីពី
កម្ពុជាស្វាគមន៍ការប្រគល់មកវិញនៃវត្ថុបុរាណខ្មែរ ចំនួន៣រូប
ពីសារមន្ទីរជាតិសិល្បៈអាស៊ីនៃវិទ្យាស្ថានស្ថិតស្ថានីញ៉ាន

ក្រសួងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈ មានកិត្តិយសសូមជម្រាបជូនសាធារណជនជ្រាបថា បន្ទាប់ពីធ្វើការចរចាអស់រយៈពេលជាច្រើនឆ្នាំមក រវាងក្រុមការងារកម្ពុជា ជាមួយសារមន្ទីរជាតិសិល្បៈអាស៊ីនៃវិទ្យាស្ថានស្ថិតស្ថានីញ៉ាន (National Museum of Asian Art of the Smithsonian Institution) សហរដ្ឋអាមេរិក កាលពីថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០២៥ ក្រុមប្រឹក្សានៃវិទ្យាស្ថានស្ថិតស្ថានីញ៉ាន បានសម្រេចជាផ្លូវការប្រគល់វត្ថុបុរាណខ្មែរចំនួន៣រូបជូនមកកម្ពុជាវិញ ដែលរួមមាន៖ ព្រះសិរហិរហរៈ ស.វ.ទី១០, ទេពស្រី (ព្រះនាងឧមា?) ដើមស.វ.ទី១០ និងព្រះនាងប្រាជ្ញាបារមី ចុងស.វ.ទី១២។

ការប្រគល់សម្បត្តិវប្បធម៌ដ៏ពិសិដ្ឋទាំង៣រូបនេះ គឺជាលទ្ធផលនៃការស្រាវជ្រាវយ៉ាងយកចិត្តទុកដាក់ដោយរកឃើញថា វត្ថុទាំងនេះត្រូវបានលួចនាំចេញដោយខុសច្បាប់ពីកម្ពុជា ក្នុងអំឡុងពេលសង្គ្រាមស៊ីវិល និងអសន្តិសុខ ដែលបង្កឱ្យមានអំពើចោរកម្មរឹកសាយនៅក្នុងប្រទេស។ ការបញ្ជូនត្រឡប់មកកម្ពុជាវិញនេះ បញ្ជាក់ពីការប្តេជ្ញាចិត្តនិងមានអត្ថន័យដ៏ជ្រាលជ្រៅ ក្នុងការស្ដារឡើងវិញនៃមរតកវប្បធម៌សម្រាប់ប្រជាជនកម្ពុជា។ នេះជាការសម្រេចចិត្តលើកដំបូងបង្អស់សម្រាប់សារមន្ទីរសិល្បៈអាស៊ី ក្នុងការបញ្ជូនសម្បត្តិវប្បធម៌មកប្រទេសដើមវិញ ក្រោមគោលការណ៍នៃក្រមសីលធម៌របស់វិទ្យាស្ថានស្ថិតស្ថានីញ៉ាន។

លោកជំទាវបណ្ឌិតសភាចារ្យ ភឿង សកុណា រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈមានប្រសាសន៍ថា “កម្ពុជាតែងបញ្ជាក់ច្បាស់ថា វត្ថុបុរាណខ្មែរដែលបានបញ្ជូនមកមាតុភូមិកំណើតវិញ រួមទាំងវត្ថុទាំង៣នេះ មិនត្រឹមតែជាស្នាដៃសិល្បៈដ៏ពិចិត្រនោះទេ ប៉ុន្តែគឺជានិមិត្តរូបនៃព្រលឹងដូនតា និងអត្តសញ្ញាណជាតិខ្មែរ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះ រចនៈសម្បត្តិទាំងនេះ គឺជាឱសថព្យាបាលរបួសផ្លូវចិត្តសម្រាប់ប្រជាជាតិកម្ពុជា ដែលបានឆ្លងកាត់សង្គ្រាមជាច្រើនទសវត្សរ៍កន្លងមក និងការបាត់បង់បេតិកភណ្ឌវប្បធម៌ជាតិ”។

លោកជំទាវបណ្ឌិតសភាចារ្យ ថ្លែងបន្តថា “យើងមានសេចក្តីរំភើបរីករាយចំពោះកិច្ចសហប្រតិបត្តិការជាមួយវិទ្យាស្ថានស្ថិតស្ថានីញ៉ាន ក្នុងភាពជាដៃគូប្រកបដោយភាពស្មោះត្រង់ និងជំនឿទុកចិត្តគ្នា ដែលបានបង្កលក្ខណៈល្អប្រសើរដល់ការធ្វើមាតុភូមិនិវត្តន៍នៃសម្បត្តិវប្បធម៌ទាំងនេះ។ យើងក៏សង្ឃឹមយ៉ាងមុតមាំដែរថា សារមន្ទីរដទៃទៀត នឹងយកគម្រោងវិទ្យាស្ថានស្ថិតស្ថានីញ៉ាន ក្នុងការអនុម័ត និងអនុវត្តគោលការណ៍ក្រមសីលធម៌នេះ ដែលជាគោលការណ៍ផ្តល់ភាពងាយស្រួលសម្រាប់ប្រទេសនានា ដូចជាកម្ពុជា ក្នុងការទាមទារសម្បត្តិវប្បធម៌ដែលបានបាត់បង់ក្នុងសម័យសង្គ្រាម បញ្ជូនត្រឡប់មកប្រទេសកំណើតវិញ”។

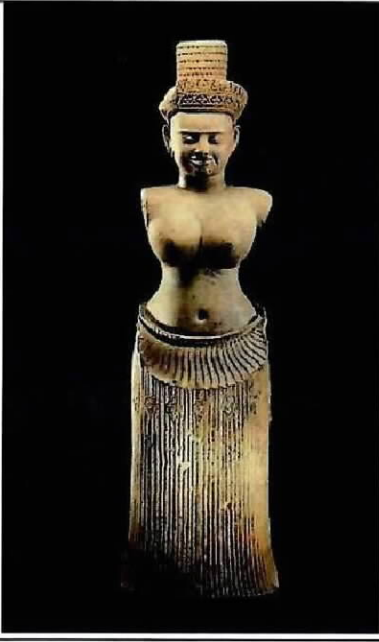
លោកជំទាវបណ្ឌិតសភាចារ្យរដ្ឋមន្ត្រី បានថ្លែងអំណរគុណ និងកោតសរសើរចំពោះការខិតខំប្រឹងប្រែងរបស់សារមន្ទីរជាតិសិល្បៈអាស៊ី និងលោកប្រធាន Chase Robinson ជាពិសេសក្រុមការងារស្រាវជ្រាវ និងអភិរក្ស ដែលបានជួយកិច្ចការនេះឱ្យសម្រេចទៅបាន រួមទាំងស្ថានទូតអាមេរិកនៅភ្នំពេញ និងក្រុមការងាររបស់ក្រសួងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈ ក្រុមការងារស្រាវជ្រាវជាតិនិងអន្តរជាតិ និងមន្ត្រីសារមន្ទីរដែលបានជួយគាំទ្រ។ ទន្ទឹមនេះ លោកជំទាវបណ្ឌិតសភាចារ្យ ក៏បានថ្លែងអំណរគុណជាពិសេសដល់លោក Bradley J. Gordon នៃក្រុមហ៊ុន Edenbridge Asia ជាទីប្រឹក្សាផ្នែកច្បាប់របស់ក្រសួង និងកញ្ញា Melina Antoniadis នៃ NOTOS Strategies ដែលបានចូលរួមចរចានិងសម្របសម្រួលលើកិច្ចការនេះ។

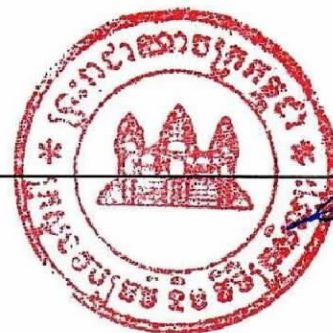
ថ្ងៃអង្គារ ១១រោច ខែមិគសិរ ឆ្នាំម្សៅ សម័យស័ក ព.ស.២៥៦៩
ធ្វើនៅរាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី១៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០២៥

១		ឈ្មោះវត្ថុ : ព្រះសិរហិហារៈ វត្ថុធាតុ : ថ្មភក់ កាលបរិច្ឆេទ : សម័យអង្គរ ចេតនាបថប្រែប្រួល ស.វ.ទី១០ ទំហំ : ២៧.៦ x ១៩.៣ x ១៧.២ស.ម.
២		ឈ្មោះវត្ថុ : ទេពស្រី (ព្រះនាងឧមា ?) វត្ថុធាតុ : ថ្មភក់ កាលបរិច្ឆេទ : សម័យអង្គរ ចេតនាបថបាខែង ដើមស.វ.ទី១០ ទំហំ : ១២៤.២ x ៣៧.៥ x ២៤.៣ស.ម.
៣		ឈ្មោះវត្ថុ : ព្រះនាងប្រាជ្ញាបារមី វត្ថុធាតុ : សំរិទ្ធ កាលបរិច្ឆេទ : សម័យអង្គរ ចេតនាបថបាយ័ន ចុងស.វ.ទី១២ ទំហំ : ៥២.១ x ២៣.៥ x ១០.២ស.ម.

Signature

1		Name : Head of Harihara Medium : Sandstone Date : Angkor period, Pre Rup style, 10th C. Size : 27.6 x 19.3 x 17.2 cm
2		Name : Female Deity (Uma?) Medium : Sandstone Date : Angkor period, Bakheng style, early 10th C. Size : 124.2 x 37.5 x 24.3 cm
3		Name : Prajnaparamita Medium : Bronze Date : Angkor period, Bayon style, late 12th C. Dia. : 52.1x 23.5 x 10.2 cm

KINGDOM OF CAMBODIA

NATION RELIGION KING

MINISTRY OF CULTURE AND FINE ARTS

PRESS RELEASE

Cambodia Welcomes the Return of Three Sacred Khmer Sculptures from the Smithsonian's National Museum of Asian Art

The Ministry of Culture and Fine Arts is pleased to inform the public that, following several years of discussions with the National Museum of Asian Art of the Smithsonian Institution and our Cambodian restitution team, on 27 October 2025, the Smithsonian Institution's Board of Regents has formally approved the return of three treasured Khmer masterpieces to Cambodia: the Head of Harihara, 10th century, Female Deity (the Goddess Uma), 10th century, and Prajnaparamita, late 12th century.

The return of these sacred sculptures is the result of an extensive provenance investigation, which concluded that the objects were removed from Cambodia during decades of civil war and insecurity that led to widespread looting. Their return represents a deeply meaningful step toward cultural restoration for the Cambodian people. It is the first repatriation carried out under the Smithsonian's Ethical Return Policy for the National Museum of Asian Art.

Her Excellency Dr. Phoeurng Sackona, Minister of Culture and Fine Arts, stated that "Cambodia has consistently emphasized that the antiquities it is reclaiming, including these three masterpieces, are not merely extraordinary works of art — they are living embodiments of our ancestors' spirit and the identity of the Khmer people. They represent the Angkor Empire's timeless strength, devotion, and creativity. Their homecoming marks a moment of national reflection and healing for a country that has endured decades of conflict and cultural destruction".

The Minister continued "We are deeply grateful for the Smithsonian's good-faith cooperation and the spirit of trust and partnership that made this return possible. We also hope that other museums will follow the leadership of the Smithsonian Institution in adopting and actively implementing a policy of ethical returns — a policy which makes it easier for countries like Cambodia to recover sacred artefacts lost during war."

The Minister would like to sincerely thank and praise the efforts of the National Museum of Asian Art, its Director Chase Robinson, and particularly his provenance and curatorial staff, who made this return possible, as well as the US Embassy in Phnom Penh, the Ministry's team of archaeologists and researchers, and the National Museum for their support. The Minister also would like to extend special thanks to Bradley J. Gordon of Edenbridge Asia and Melina Antoniadis of NOSTOS Strategies for assisting in the negotiations for this historic return.

Phnom Penh 16 December 2025

